

SZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 16 kor.
Negyedévre 4 „
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 „
Külföldre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 „
Egyes szám ára 8 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahét-
ünnap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 9.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XVIII. évfolyam 266. szám.

Nagy-Várad.

Péntek, 1912. november 22.

Vámpolitikai magántudósok.

Vámpolitikánk irányát mindig az ország közgazdasági helyzete szabja meg. A vámpolitika nem egyéb, mint a gazdasági védekezésnek bizonyos rendszere. Maga a józan ész diktálja, hogy vámvédelemre első sorban mindig és mindenhol a közgazdaságnak leginkább az a tényezője tarthat számot, a melynek a védelem hiányában való károsodását, vagy hanyatlását a nemzet legszélesebb rétegei szenvedik meg. Ezt az elvet elfogadták világszerte, többé kevésbé a gyakorlatban is keresztül vitték, csak éppen minálunk nem akarják egyesek sehogy se szem előtt tartani. Ez az oka aztán annak, hogy nekünk például óriási küzdelmünkbe, az érdek képviselői szervek egész mozgósításába került az, hogy a vám és kereskedelmi szerződések megkötésekor mezőgazdaságunkat is sikerült annyira a mennyire tiszteséges vámvédelemben részesíteni. Azonban még le sem járt a békekötés terminusa, már is újból döngetni kezdik a mezőgazdák hadállásait. Még pedig nem is kívülről, hanem belülről. Nem régiben verődött össze az ipari és kereskedelmi érdekeltségek köréből egy kisebb hadsapat, amely a „Vámpolitikai központ” című elnevezés alatt hivatottságot érez magában, hogy vámpolitikánk új irányokat szabjon, még pedig úgy, hogy annak a levét a magyar mezőgazdaság igya meg.

Ezt természetesen nem szabad tétlenül néznünk. Az ipari és kereskedelmi érdekeltségek vámpolitikai magántudósai nem kisebb dol-

got akarnak, mint az 1917-ig terjedő időre megkötött balkán kereskedelmi és vámpolitikai szerződések revízióját.

Az alkalom nagyon kedvező rájuk nézve ilyen kívánságok hangoztatására, a balkáni háború új helyzetet teremtett, mely ugyan még nem befejezett dolog, de már is célszerűnek látják ezt az új helyzetet a merkantilista érdekeltségek javára kiaknázni még abban az esetben is, ha ennek az ország közgazdaságának legfőbb tényezője, a magyar mezőgazdaság látná egyedül kárát.

Szabad-e ezt vajjon megengedni? Szabad-e ezt tétlenül szemlélniük a magyar gazdáknak, akik elvégre többségben vannak az országban s akik tudatában vannak, hogy vámpolitikai ügyekben a döntő szó első sorban a gazdaközönség érdekképviselői szerveit illeti meg.

Az országos magyar gazdasági egyesület, mint ezeknek az érdekképviselői szerveknek a központja. legutóbb Darányi Ignác indítványára sietett is tiltakozni minden oly törekvés, minden oly kívánság ellen, melynek teljesítése megdöntené azt az elvet, hogy Magyarországon első sorban is a mezőgazdaság, mint közgazdasági életünk fejlődésének alapja, szorul vámvédelemre.

Ez a tiltakozás egyuttal magában foglalja azt is, hogy a gazdasági és különösen vámpolitikai kérdéseket nem szabad a külpolitika céljainak sem szolgálatába állítani. A külpolitika tehát nem szabhat irányt külső kereskedelmi ügyekben. Ez magyarul annyit jelent, hogy hatalmi aspirációkat sem szabad külső országoknak nyújtandó

olyan vám és kereskedelmi kedvezményekkel táplálni, amelyeknek a magyar közgazdasági élet legfontosabb ága fizetné meg az árát.

Amikor határainkat a balkán élő állat behozatala előtt elzártuk, nagyon jól tudtuk, hogy miért tettük. Nem attól féltünk, hogy az állat behozatal folytán valamivel olcsóbb hus kerül a terézvárosi demokraták asztalára, hanem igen is attól, hogy a balkán államokban szüntelenül dúló ragályos állati betegségek a mostaninál is jobban megfertőzik a mi állatállományunkat s ezáltal tönkre teszik mezőgazdaságunk fejlesztésének egyik legbiztosabb bázisát, állattenyésztésünket, megbénítják a mostani fejlett állatkereskedelmünket, aminek a vége nem a husárak csökkenése lett volna, hanem ellenkezőleg rohamos emelkedése s mi több kereskedelmi mérlegünknek a mostaninál is nagyobb passivitása.

Valóságos közgazdasági veszedelmet háritott el tehát az országról a magyar gazdaközönség, amikor tiltakozására sikerült kivívnia, hogy a balkáni élő állat behozatalt eltiltották. Semmi szükségünk tehát rá, hogy ezen az állapoton változtassunk. A hadi győzelmektől megittasult Szerbia sem félemlíthet meg bennünket annyira, hogy az ő kedvéért a saját nyakunkra tegyünk a kést. Semmi ellenvetésünk az ellen, hogy Szerbia és a többi balkánállamok jövőben gazdaságilag is jobban akarnak boldogulni, csak ne a mi rovásunkra akarjanak. Az ugynevezett vámpolitikai központban egyesült magántudósok pedig próbáljanak valami produktívabb munkához hozzáfogni s ne ipar-

Nagy Karácsonyi Ocassió!

Raktárain összes cikkei november 18-tól deczember 31-ig leszállított árban árusíttatnak.

Cziller Imre

nagyáruháza

Szent László-tér 1. Fiók-üzletek: Szent László-tér 6. és Rakóczi-ut 7. sz.

kodjanak bombákat elhelyezni a mezőgazdasági vámvédelem sáncai alatt.

Szerbia és monarchiánk.

Politikai körökben a megelégedés egy nemével veszik tudomásul, hogy a szerb kormány, ha másképpen nem, de bizonyos nyomás alatt és már-már az utolsó pillanatban engedékenységet tanúsított. Megengedte, hogy külügyi hivatalunk közvetlenül érintkezésbe lépjen Prohászka konzullal s egy funkcionárius a helyszínen vizsgálhassa meg az ügyet.

Minden attól függ, hogy a külügyi funkcionáriusunk vizsgálata milyen eredménnyel fog végződni. A prizendi konfliktus valószínű méreganyag gyanánt fészkelődött be a függő ügyek békés elintézésébe.

Szerbia a konzulokért.

Belgrád, november 21.

A kormány elhatározta, hogy a konzuloknak a nemzetközi szokás szerint megillető jogaikat a szerb hadsereg által elfoglalt egész új területen teljes mértékben respektálni fogja.

A hármas szövetség demarcheja.

Róma, nov. 21.

Politikai körökből eredő értesülés szerint a hármas-szövetség hatalmai a belgrádi demarchenál azt a határozott kijelentést fogják tenni, hogy az albán partok birtoklási kérdésének szabályozása ezeknek a hatalmaknak van fentartva és Durazzónak a szerb csapatok által való esetleges okkupációja semmiesetre sem teremt fait accompli.

A szerbek az Aegei-tenger partján.

Belgrád, november 21.

A Bulic ezredes vezetése alatt álló szerb csapat az Aegei-tenger mellé érkezett és kitűzte ott a szerb zászlót. Egyben arról is érkezik hír, hogy az egyesült szerb és montenegrói csapatok elértek Alessiába és San Giovanni di Meduába.

Nem lesz háború.

Pétervár, nov. 21.

Miklós cár ma kijelentette, hogy nem hiszi hogy háború készülne. A háborús híreket csupán börze spekulációknak tulajdonítja.

Prohászka távirata.

Bécs, nov. 21.

Prohászka konzultól november 17-iki kelettel távirat érkezett, melyben kijelenti, hogy Üszkübbe utazik. Különben nincsen bántódása és nagyon jól érzi magát.

A delegáció. Szuronyos kordon mögött folytatja serény munkáját a magyar delegáció és e serény munka után ítélve valószínűnek látszik, hogy pénteken délután meg is tarthatja záró ülését. A tegnap délelőtt 10 órakor kezdődő ülés napirendjén a hadügyi és tengerészeti albizottság jelentése szerepelt.

Ma délelőtt 10 órakor ismét összeül a delegáció és tárgyalja Bosznia és Hercegovina költségvetését, valamint a pénzügyi bizottság jelentését.

Ezzel véget is ér a közösügyes parlament.

A BALKÁNI HÁBORÚ.

A harctéren, a legújabb hírek szerint, csend van; a fegyverszünetre mindkét félnek nagy szüksége van s ez magyarázza meg, hogy a törökök által kért fegyverszünetbe miért egyezett oly gyorsan a győztes bolgár sereg.

Olyan hírek is érkeztek, hogy a fegyverszünettel egyidejűleg a békekötésről is tárgyalnak s így kilátás van, hogy a vérontás befejezést nyer.

A háborúról szóló tudósításaink a következők:

A béketárgyalások.

Konstantinápoly, nov. 21.

Hir szerint Nizemi basa berlini török nagykövetet is delegálják a béketárgyalásokra.

A monasztiri győzelem.

Belgrád, nov. 21.

A hivatalos jelentés szerint a Monasztir melletti harc több mint 50 kilométeres vonalon folyt. A hivatalos adatok szerint a törökök 70—80,000 embert vontak össze és több mint száz ágyujuk volt. Az összes török hadállások, melyek tulnyomórészt a város észak-nyugati részén voltak, meg voltak erősítve. A törökök kiszorítása e rendkívül kedvező hadállásokból nagy áldozatokat követelt, mert a környező falvak lakossága is a szerb csapatok ellen hareolt. A szerb tüzérség nagy sikerrel avatkozott a csatába, a szerb gyalogságnak azonban elárasztott terepen kellett előnyomulnia és ezért nagy veszteségeket szenvedett. Miután a szerb hadsereg a legfontosabb pozíciókat elfoglalta, a törökök Ochrida irányában akarták magukat kivágni

KELETI KÉPEK.

Az esti korzón feltűnést kelt egy művészülsejű, keleti szépségű ember: J. Nagy de Kémer *Peintre Artiste*, amint pici, izléses francia névjegye mondja. Tíz évig Keleten élt. Ragyogó impressziókat és még ragyogóbb aranyakat hozott haza. Egyelőre itt marad ebben a miniatűr Párisban. Előkelő szalónokba jár s a legszebb asszonyok portréit festi.

A mesterrel véletlenül találkoztam a Színház Kávéházban. Az egyik puha, elegáns páholyban beszédbe eredtünk.

Gyönyörű és izgalmas kalandjai s élményei vannak. Színesen mesél s az egyiptomi cigaretták kék füstje — egy egész aranydobozzal szitt el másfél óra alatt — harmonikus milliőt vonnak körénk.

... Abdul Hamidről, a detromizált szultánról van egy érdekes skiccem. Az életem kekáztatásával jutottam be hozzá 1907. december 12-én. Ali Sami bey császári fényképészeti felügyelő játszott kezemre. A bayrámi ünnepek voltak. A szultán megengedte udvari fényképészének, Ali Sami beynek, hogy levegye abban a pillanatban, amikor a nagykövetek tisztelegnek előtte.

En szerezsen szolgának öltöttem. Ali Sami felszerelését cipeltem. A gépet egy kis teremben állítottuk fel. Engem eltakart a biborszínű damaszt selyemből készített függöny. Ali bey akarattal sokáig bibelődött a beállításnál.

— Nyugodtan tessék állani, szolt a

nyugtalankodó követekhez. A szultánt egészen előtérbe állította.

Másnap készen volt a portré. Ali bey megmutatta a szultánnak, aki rettenetes haragra lobbant.

— El kell fogni azt az embert! Hogy mert ide bejönni.

Ali bey aztán kimentett.

— Felséges uram, ez a művész az utcán látta meg Felséged arcát. Nem lehet eltenni láb alól, mert ebből diplomáciai zavarok lennének.

— Hát mit csináljunk vele?

— Felség, ezt le kell kenyezni, mert árulni fogja Felséged fenséges képmását.

— A gazember! — fakadt ki a szultán. De hogyan?

— Festessük meg vele a legszebb háremhölgy képét.

És így történt. Ezért a portréért 200 fontot kaptam. Sajnos, a szultán arcképét elko-bozta tőlem Marokkóban egy arab bey.

Az egyik alexandriai kávéházban mulatnak az arabok. Hasissal töltött cigarettát szívnak s meredten bámulnak a füstbe. Minden félórán egyike sorra kérde a társait, miközben feléje hajlik:

— Zeyak? (Hogy vagy?)

A másik barna arcú arab is meghajlik. — Mabszut Hamduli Allah. (Hála Istennek jól.)

Közben feketét szüresölnek. És másnap eldicsekszenek:

— Milyen nagyszerűen mulattam tegnap!

Murzi, egy milliomos öreg arab eljött a hotelszobámba. Portrét akart. Leült egy kényelmes foteibe s a nagy melegben elaludt. Profilból lerajzoltam s fölkeltem.

Az arab nagyur lusta és meglehetősen buta. Murzi meresztgeti a szemét.

— Rossz.

— Miért?

— Hát hol a másik szemem?

Magyarázom neki egy óra hosszáig, hogy profilból nem lehet látni a másik szemet. Hiszen ez nem portré. Azt majd nála festem meg.

De neki ez is kell. Előbb azonban nyissam ki a szemét.

— Hiszen alva rajzoltalak le.

Erre kezembe nyom 3 fontot, csak nyissam ki a szemét. Hát persze, hogy ki nyitom.

— Nézd saarát (festő)! Ha ide rajzold a másik szememet is, adok neked 6 fontot. Ilyen buta az elkényelmesedett arab főúr. Odarajzolom a vakszem helyére. És ő boldog volt.

... Mindent tehet az ember a törökkel, csak a vallását ne szidja. Az inzultusokat türik, mert gyávák. De ha valaki becsmerli a vallását, akkor azt leszurja gondolkodás nélkül.

Konstantinápolyban láttam, amikor görögök és törökök összevesztek. Egy görög gunyolta a muzulmánok vallását. Az egész kávéház felzúgott. S a törökök bieskára mentek a görögökkel. Engem két öcsémmel a sarokba szorítottak. Az óriási kavargásban ránk akartak törni, mikor az egyik török elkiáltja magát:

— Madzsarlal, madzsarlal!

És nem bántottak bennünket, különben volt egy korbácsom, amellyel olyat lehet ütni, hogy csontig reped a hus.

... Csak a régi törökök tartanak még

és miután a kísérlet nem sikerült, futásnak eredtek. A köd védelme alatt sikerült egy török hadosztálynak Florinába jutnia. Erre azután vad menekülés kezdődött minden irányba. A négy napi harcban huszezer török elesett és megsebesült. A szerbek is nagy veszteségeket szenvedtek, de sokkal csekélyebbeket, mint a törökök. Már a csata második napján a szerbek egy török hegyi-üteget és négy ostromágyút zsákmányoltak. A harc utolsó napján a Drina hadosztály 36 török tábori ágyút kerített hatalmába. A többi hadizsákmányról még nincs pozitív jelentés. A menekülő törököket a szerb lovas-ság üldözte. A monasztiri csata egyike volt a legborzasztóbbaknak a mostani háborúban.

A bolgárok visszavonulása.

Konstantinápoly, nov. 21.

Niazim basa főparancsnok táviratilag jelenti: Tegnap este az ellenség elhagyta a sáncokat, melyeket három napi előnyomulása után emelt és egyes pontokon hét kilométernyire vonultak vissza a védelmi vonaltól. Erős földerítő csapatok, a melyeket a mi hadosztályaink küldtek ki, több ponton számos sebesültet találtak és nagymennyiségű puskát, municiót és fűlszerelési tárgyat szedtek össze. Számos halottat is találtak. Az Ikdam írja: A földerítés eredményei alapján arra lehet következtetni, hogy a bolgárok annyira ki vannak merülve, hogy az ellenségeskedést nem folytathatják és visszavonultak, hogy védelmi állásokba vonuljanak.

Az oroszok békés szándéka.

Páris, nov. 21.

A Radical írja: A pétervári kormány folytonosan békés szándékának garanciát nyújt. Az a tény, hogy az orosz állambank a párisi, londoni és berlini orosz bankoknak

háremeket. De itt sincs már az a romantika, ahogyan azt Jókai megírta. Egyedül a mohos, omló kőfalak futnak a kertek körül. A háremek szolgálai szemtelenek, hűtlenek s romlottak...

Az ifjú törökök egyáltalán nem féltékenyek. Egyik meghívott magához. Felesége francia nyelven szólított meg egy társalgótunk. Az uradélután magunkra hagyt, eunochoknak híre-hamva sincs. Az utcán karonfogva sétálnak s a kávéházakban is sokszor hallja az ember, amint bemutatják a feleségeiket:

— Ma fám!

A dugszagdagok háremei valóságos buntanyák, ahol egy emberi léttel még mindig épp oly keveset törődnek, mint a közép-korban.

... Volt egy török tiszt barátom a többek közt, aki meghívott a kaszárnnyába. A kapuban katonák álltak s mondták, hogy a bey még nincs itthon. Egy alantasabb tiszt érdeklődött:

— Nation? Nation? ...

Mikor megmondtam, hogy magyar vagyok, örvendő kiáltott fel.

— Madzsar, madzsar! Csokjasa madzsar! (Eljen a magyar!)

És a legénység kórusban kiáltotta utána:

— Csokjasa madzsar!

Mire a bey megérkezett, már teletömtek a kintinban édes mézzel, kababbal (földarabolt rostélyos) és megittak velem egy csomó édes löttyöt.

... Intim dolgok, könnyű kalandok minden városban. Hogy kapkodnak egy ilyen európai férfi után keleten! ...

(p. j.)

több száz milliót előlegezett, hogy az orosz iparértékeket tarthassák, a legjobb bizonyítéka annak, hogy a háború eshetőségével nem számolnak, mert különben az orosz kormány visszatartaná a rendelkezésére álló szabad pénzeket. A Rappel írja: Ha Szerbia azt hiszi, hogy a pánszláv áramlat, mely bizonyos pétervári magas körökben észlelhető, az orosz nép támogatását fogja neki megszerezni, úgy tudomására adjuk Belgrádnak, hogy Franciaország Pétervár békeszeretét nyomatékosan fogja hangsúlyozni. Egy balkáni állam merev magatartása manapság nem lehet kiinduló pontja egy európai konflagrációnak.

Végleges béke.

Bécs, november 21.

A „Neue Freie Presse” jelenti Konstantinápolyból: A bolgár kormány elfogadta azt a török javaslatot, hogy a török főparancsnok találkozik a bolgár meghatalmazottakkal, hogy a fegyverszünet megkötésének és ennek megtörténte után a végleges békének a feltételeit megállapítsák.

Fegyverszünet.

Szófia, nov. 21.

A Törökország részéről fegyverszünet megkötése céljából megindított tárgyalások következtében a Csataldzsa előtt operáló bolgár csapatok parancsot kaptak arra, hogy az ellenségeskedést beszüntessék és az elfoglalt hadalásokban megmaradjanak.

Cáfol az orosz.

Pétervár, nov. 21.

A hadügyminiszter napiparancsban közli, hogy a cárnak tudomása van arról, hogy a különböző katonai személyiségek a társaságban hamis híreket terjesztenek a hadikészületekről és mozgósításról. A napiparancs kijelenti, hogy a hírek terjesztői ellen megtorló intézkedéseket tesznek és többeket esetleg el is bocsátanak a hadsereg kötelékéből.

Albánia rabló fészek.

Budapest, nov. 21.

Ma a volt konstantinápolyi szerb követ kijelentelte, hogy Szerbia szívesen lemond Albániáról, mert Albánia nem egyéb egy rabló fészeknél.

A Dardanellák kinyitása.

Pétervár, nov. 21.

Ma az orosz kormány azt kívánta a portától, hogy a Dardanellákat bocsássa rendelkezésükre. Ez a hír Angliában nagy visszatetszést szült.

Folytatják a háborút.

Szófia, nov. 21.

Mivel a balkáni államok feltételeire válasz Konstantinápolyból nem érkezett a csataldzsai vonalon újra megkezdődött a harc.

Nyugalmozott főispán.

A hivatalos lap közli, hogy a király Goda Bélát, Győr vármegye és Győr szabad királyi város főispánját ettől az állásától saját kérelmére felmentette és megengedte, hogy nevezett nyugalomba helyeztessék.

Városatyák választása.

A polgármester hirdetménye.

Mozgalmas vasárnap lesz december 1-én Nagy-Váradon, a várad-ujvárosi kerületben megüresedett három törvényhatósági bizottsági hely és a Váralján megüresedett egy bizottsági hely betöltése alkalmából.

A választási mozgalmak már minden oldalon megindultak. Nemesak a politikai pártoknak, hanem különböző érdekesoportoknak is vannak már jelöltjei.

A választásra vonatkozólag a polgármester a következő hirdetményt adta ki:

Nagy-Várad város törvényhatósági bizottsága f. évi november hó 14-én és folytatva megtartott rendes havi ülésében 518—22713—1912. kgy. számú határozatával az ujjvárosi választó kerületben dr. Berkovits Ferenc elhalálozása és dr. Halász Lajos lemondása következtében megüresedett tagsági helyeknek 1913. évi december hó 31-ig terjedő megbizatással: Bertsey György elhalálozása következtében megüresedett tagsági helynek 1916. évi december hó 31-ig terjedő megbizatással, továbbá váralja, velence és csillagvárosi választó kerületben dr. Várad Zsigmond lemondása következtében megüresedett tagsági helynek 1913. évi december hó 31-ig terjedő megbizatással leendő betöltése céljából.

Nagyvárad Ujjváros és Nagyvárad Váralja, Velence és Csillagváros választó kerületekben a választást elrendelte és a választás határidejéül

f. évi december hó 1-ső napját (vasárnap) tűzte ki.

Az 1886. évi XXI. t.-c. rendelkezéséhez képest a fentebb jelzett városrészek választó közönségét a következőkről értesitem. A választás:

Nagyvárad Ujjváros választókerületben a Mezey Mihály-utcai tűzoltó laktanya sorozó termében, Dr. Mihály Lajos elnökelete alatt;

Nagyvárad, Váralja, Velence és Csillagváros választó kerületben a váraljai községi fiú iskolában (Sánc-u.) Ullman Sándor elnökelete alatt.

1912. évi december hó 1-én (vasárnap) d. e. 9 órakor kezdődik, s a szavazás ugyanazon délután 4 órakor fejeztetik be.

Nagy-Várad-ujváros választó kerületben Bertsey György elhalálozása folytán üresedésbe jött és 1916. évi december hó végén lejáró bizottsági tagsági helyre az fog megválasztottnak tekintetni, aki legtöbb szavazatot nyerte.

Az 1886. évi XXI. t.-c. értelmében választói joggal bírnak azok, akik az országgyűlési képviselőválasztók 1912. évre érvényes névjegyzékébe fel vannak véve.

A választás a szavazók nevének és lakhelyének nyilvános feljegyzése mellett személyesen beadott szavazati lapok által történik.

Ha a szavazati lap több nevet tartalmaz, mint ahány bizottsági tagsági hely betöltetik, az utóbbi irt nevek számba nem vétetnek.

Végül amidőn az 1886. évi XXI. t.-c. 34. §-a értelmében az 1913. évi legtöbb egyenes állami adót fizető bizottsági tagok névjegyzékét, mely szerint Diósi Lajos, Weiszlovits Gyula, Weiszlovits Emil, Dr. Popper Ákos, Dr. Várad Odön, Dr. Löblé László, Bognár Sándor, Dr. Kenéz Kurländer Ede, Incze Lipót, Dr. Moskovits József, Oláh Ferenc, Weinberger Lajos, Róth Henrik, Grósz Sándor, Dr. Friedländer Sámuel, Moskovits Farkas, Rendes Vilmos, Moskovits Miksa, Száhlender Károly, Dr. Várnai Ferenc, Dr. Bárdos Imre, Moskovits Miksa, Gróf Széchenyi Miklós, Fábry József, Hlatky Endre, Dr. György Ernő, Dr. Weimann Jenő, Breider Armin, Munk Béla, Moskovits Miklós,

Weiszlovits Lajos, dr. Grám Károly, dr. Demetrovics Elek, dr. Mihály Lajos, dr. Hoványi Géza, Ince Lajos, dr. Nyíri Ödön, Rádl Ödön, Miskolczy Barna, dr. Adorján Armin, Bröder Jenő, dr. Sebő Mihály, Lövinger József, Oláry Gyula, dr. Bleyer Endre, Deutsch K. Ignác, Moskovits Adolf, ifj. Moskovits Mór, dr. Dénes Sándor, Farkas Izidor, Rosenberg Izsó, Leitner Márton, Róthbart Adolf, dr. Olasz Béla, ifj. Popper József, Aezél Zsigmond, ifj. Ulmann Izidor, Harmathy Károly, Andrénny Gusztáv, Ternyei Antal, dr. Rezső Mór, Justh Károly mint rendes tagok: id. Moskovits Mór, dr. Perczel Adolf, dr. Grósz Imre, Róthbart Bernát, báró Szentkereszt Zsigmond, dr. Hoványi Gyula lettek felvéve, közlésem, — felhívom Nagyvárad város választó polgárait, miszerint törvény által biztosított alkotmányos jogukat szabad meggyőződésük szerint, ismert férfias komoly higgadsággal gyakorolják.

Nagyvárad, 1912. november hó 20-án.

Rimler Károly.
polgármester.

A rajzoktatás érdekében.

Az iskolaszék ülése.

Nagy-Várad város iskolaszéke tegnap ülést tartott a városházán, dr. Thury László elnöke alatt.

Az iskolaszék tagjai szép számmal voltak jelen, de még sem annyian, hogy a költségvetést tárgyalhatták volna. Az utasítás szerint ugyanis a választott tagok kétharmadának jelenléte szükséges a választásokhoz és a költségvetés tárgyalásához.

Első sorban az elnökség jelentését terjesztették elő, amelyben fel van említve, hogy az őr-utcai községi elemi leányiskola III. osztályában 80 gyermek van, míg a vitéz-utcai állami leányiskola III. osztályában csak 40. Az elnökség indítványozta, hogy keressék meg a kir. tanfelügyelőt, miszerint a községi iskolából az állami iskola felé lakó gyermekek közül bizonyos számot vegyenek át a vitéz-utcai állami iskola III. osztályába.

Materny Imre azt javasolta, hogy a szóban levő gyermekek szüleit kérdezzék meg, akarják-e az áthelyezést. Ez ildomos. Vagy ne vettek volna fel 80 gyermeket.

Dr. Thury László elnök ezt ellenzi, mert nem a szülők óhaja, hanem a gyermekek egészsége itt a fontos.

A jelentést elfogadták.

Örvendtes tudomásul vették, hogy a községi polgári leányiskolákban megnyílt a német és francia tanfolyam.

Az iskolaszék jövő évi költségvetését nem tárgyalhatták, mert a tagok nem voltak jelen az előírt számban.

Özv. Személyi Kálmáné igazgatónő előterjesztette, hogy a polgári leányiskolával kapcsolatosan egy kézimunka tanfolyam nyíttassék.

A felszerelésre és költségvetésre nézve kikéri az iskolaszék a polgári leányiskolai tantestület véleményét.

Kapcsolatosan felvetette Gábel Jakab egy állami továbbképző felső leányiskola felállításának már régebben tárgyalt kérdését.

Rimler Károly kijelentette, hogy a kultuszminiszter leirata nem régen érkezett meg, amely szerint az iskola felállítására a miniszter hajlandó s e tárgyban megbizta Révfy budapesti tanfelügyelőt, akivel a polgármester legközelebb megkezdí a tárgyalásokat.

Rajztanfolyamok tanítóknak.

Ezután Réz Mihály felügyelőigazgató tett előterjesztést, az igazgató-tanítókkal lé-

rejtött megállapodás alapján a rajztanítás egyöntetűvé tétele céljából rendezendő tanító tanfolyam rendezése tárgyában. A tanfolyam célja, hogy a rajztanításra nézve egy tanmenetet dolgozzanak ki, amelyet sokszorosítva, az összes tanítók megkapnának és használnának. Ettől több gyakorlati hasznót várnak, mint ha valamely kiválóbb szakember a rajztanításból tart két heti előadást a tanítóknak. Javasolják a felügyelő-igazgató, illetve az igazgató tanítók, hogy ilyen tanmenetet megállapító és kidolgozó tanfolyamra Petrás Jánost, Pál Ilonát, Vaday Józsefet és Balogh Károlyt küldjék ki.

Elnök felveti, hogy tulajdonképpen arról van szó, hogy vagy Budapestről jöjjen le szakember s rajztanfolyamot tartson az összes tanítók részére, vagy a felügyelő-igazgató által javasolt u. n. rajztanítási tanmenet megállapító tanfolyam rendeztesse a javasolt négy tanító részére.

Dr. Edelmann Menyhért azon tanfolyamot pártolja, amelyet valamely kiváló szakember tartana a tanítók részére.

Gábel Jakab a felügyelő-igazgató javaslatát helyesli. A tanítók tudják a rajzból azt, ami az elemi iskolában kell, azt különben sem lehet 2 két alatt megtanulni. Itt másról van szó. Meg kell állapítani a tanítási módszert. Helyes tanmenet kell, hogy okszerűen taníthassák a rajzot. Fix tanmenetre van szükség.

Dr. Vucskics Gyula azon véleményben van, hogy nem fél tanfolyam kell, hanem hogy teljesen szakember vezesse a tanfolyamot, hogy eredményt várassunk. Évközben is meglehet tartani a tanfolyamot, mert a délutánok úgy is rendelkezésre állanak.

Többek hozzászólása után elfogadták az elnök azon javaslatát, hogy mivel a kérdés még nem érett meg, azt visszadják s a korábban kiküldött bizottságot az elnök helyi tanférfiakkal egészítse ki s azután terjeszsenek elő javaslatot.

*

Az iskolaszék elhatározta, hogy megkeresi a törvényhatóságot oly irányban, miszerint a községi tanerők lakbérét már az 1913. évre a jelenlegi 500 koronáról 640 koronára emelje fel.

Néhány apróbb ügy elintézése után az ülés véget ért.

Gyermekeink jövője.

A Magyar Gyermekektanulmányi Társaság nagyvárad fiók köre november 20-án dr. Edelmann Menyhért elnöke alatt ülést tartott, amelyen a jelen voltak Szücs Izsó, Laszczik Ernő, Bodnár János és Zöldi Bertalan megállapították a társaság téli programját a következőképpen:

December: Modern irányok a rajzoktatásban (a drezdai kiállítás) Pál Ilona közs. isk. igazgató és Szücs Izsó iparisk. igazgató együttes előadása.

Január: A figyelem pedagógiai szerepe. Laszczik Ernő képző tanár előadása.

Február: Intelligencia vizsgálat az iskolákban. Berkovits René dr. tiszti orvos előadása.

Február: A gyermek esztetikai érdeklődése. Huzella Gyuláné előadása.

Március: A munka iskolája, Vaday József közs. isk. igazgató előadása.

Az előadások a városháza nagytermében lesznek a nagy nyilvánosság bevonásával.

Ezenkívül tervbe vette a társaság, hogy a tanítási év végén nagyszabású rajz és kézimunka kiállítást rendez; ezt szintén két előadással élénkíti; az egyiket tartja Gutenberg Pál a kézimunkára nevelő Országos Egyesület igazgatója, a másikat pedig Bal-

lay Károly a gyermekektanulmányi muzeum öre. A kiállítás eredményeként felállítják a gyermekektanulmányi muzeumot és szoros kapcsolatba óhajtják azt hozni a Népevelési Egyesület tanszermuzeumával.

Távolabbi programja az egyesületnek a nagyvárad kisegítő iskola felállítása és egy gyermekektanulmányi laboratórium berendezése.

Hol legyen a játszótér ? !

Kissé komikusnak fog feltűnni, hogy a böles városi tanács a játszótér létesítését még el sem határozta s mi már arról óhajtunk szólni, hogy hol is legyen a játszótér? Bátorságot meritünk azonban, a minap tartott egyik bizottság azon tárgyalásából, amely a játszótérek, helyesebben a Rhédey-kert rendezésének kérdéseivel foglalkozott. Az ott elhangzott megoldási módokhoz, — a játszótér érdekében, — óhajtunk néhány gondolatot fűzni.

Hogy a Rhédey-kertet egészen a vágóhidig óhajtják kiterjeszteni, ezt csak üdvözölni tudjuk. Hiszen minél tágasabb, nagyobb kert áll a város szabadlevegőre vágyó polgárainak rendelkezésére, annál többen fogják látogatni azt. E kiterjesztéssel — úgy gondolom a főmérnök ur tervei szerint — a játszótérek megoldása is dűlőre jutna. Ezen létesítendő játszótérek folytatásául, — mint azt a lapokban olvastam, — a „népliget”, vagy pestiesen szólva a wurstli is elhelyezést nyerne. Hogy a város vezetőinek mily céljai vannak ezen igaz nagyvárosias, de erkölcsi szempontból feltétlen megtámadható, kétértékű népszórakozó helyekkel, — nem tudjuk. Talán némi kártérítést remél, a „paprika Jancsik” „pofozó gépek” bódéinak bérletéből? Ezeket most nem kutatjuk. De, hogy az ifjusági játszótér közelében ennek nincs helye, úgy hiszem ebben minden szülő egyetért velünk! Mert ki fog ezen népligetben „szórakozást” keresni? A blaumontág lovagjai, a hadsereg vitézei, — no meg elmaradhatatlanul — a szobák és konyhák nem igen szemérmes tünderei. Ily társaság közelében ifjusági, meg gyermekjátszóhelyet létesíteni, — igazán felületes elhamarkodottság volna.

Ha a város vezetősége át van hatva a gyermek- és ifjusági játszótérek létesítésének nemes gondolatától, — úgy teljes erőnkkel, tudásunkkal támogatására sietünk.

Ha a wurstlit hasznosnak gondolja — ám csinálja meg, — de a játszótértől, — nagyon, nagyon messzire. Mert hogyan is gondoljuk és óhajtjuk mi a játszótér? A mai körönd, a faiskola felé meghosszabbítva, egészen a faiskola mögötti lucernásig, — ezen lucernással egyetemben szolgálna a középiskolák játszótérül. Az L alakú játszótérét kitűnően lehetne berendezni. Egyik része szorosan játszótér, a másik része pedig ifjusági sporttér lenne. Az így létesítendő játszótér birna mindazon kellékekkel, amelyek egy modern, hasznos játszótérnél megkívánatnak. Volna szellős, tág sporttere, árnyékos, bokros játszótér. Hogy a berendezése, elhelyezése milyen legyen, — ez utal nem feszegetjük, hanem utalunk a főgimnázium tanártestületének memorandumára, amely, — bár nagy vonásokban, — utmutatásul szolgálhat a játszótér helyes elrendezésénél. Ezen játszótér természetesen feltétlen bekerítendő, — pláne, ha wurstli közelében lesz.

A körönd előtti gyönyörű lombos fák mind egy-egy kisebb körülzárt terecskében, vagy szélén vannak. Mily kiáltoan ajánlkoznak ezek homok-gyermekjátszóhelyül ! ?

Hiszen oda más nem kell, mint homok s kész van a gyermek-világ legegészségesebb, legveszélytelenebb játszóhelye. S ha igaz az, hogy a „homok a legjobb peda-

gógus", akkor elképzelhetjük azt a hasznót, ami gyermeinkre ezen homok-játszóhelyeken hárul.

Diszes kerti pavillon, vagy nevezzük a nevén — vendéglő — helyett mi szívesebben látnánk diszes, fedett helyiségeket, több helyen a kertben, ahová a gyermek sereggel, meglepő rossz idő elől menekülni lehetne. Így van ez minden nagyobb nyugati városban. Newyorkban a 12—15 emeletes ház tetején remek homok-játszóhelyek vannak. Elősvénynyel, diszes virágokkal övezve. A gyermekeket lift szállítja fel s ott tölthetik a nap legnagyobb részét. Wurstli-bódék helyett pedig örömmel látnánk, ha apró tejházakat létesítené a város, hogy az elfáradt gyermek, felnőtt a legegészségesebb itallal, a tejjel csillapíthassa éhségét, szomjúságát.*

Ha azonban a Rhédey-kertet igazán üdülőhelyül óhajtjuk átalakítani, feltétlen kívánatos, hogy a Pece-patak legalább a vágóhidig beoltottassék. De sürgősen ki kell telepíteni a vitéz-utcai büntetőket is, mert szégyene a városnak, hogy oly nyílt, tágas mozgalmas utcán idáig is meghagyta ezen testi és lelki miazma fészkeket.

Ahelyett, hogy a Rhédey-kert rendezéséhez tovább is hozzájárulnánk, megelégszünk azon óhajunk publikálásával, hogy szívére kötjük a város vezetőségének, miszerint ne a nagyvárosiasságra, hanem arra törekedjenek, hogy a Rhédey-kert a város gyermekeinek, ifjainak, polgárainak üdülőhelyül és ne „mulatóhelyül“ szolgáljon. Kielben 750 hektárnyi területet rendeztek be s oly leleményesen, hogy egyszerre 1500—2000 ifju sportolhat rajta s a polgárok ezrei üdülnek ott. De az amerikai városok is példával szolgálhatnak e téren. Néhány, — hazánkban is kapható angol munkákban (E. B. Mero American Playgrounds, Leland Playground Technique and Playerazt stb.) valóságos remekeit találjuk a különféle típusú játszótereknek. Kérjük az illetékes faktorokat, mielőtt ezen nagyjelentőségű ügyet létesítenék, vegyék a lelkükre ennek fontosságát s buzgón tanulmányozzák a kérdést, mert őszintén szólva attól félünk, hogy az új játszóterekre is rákerül a tilalomfa — mint az ma a koröndön van, — hogy itt labdázni szigorúan tilos.

fm.

* Sokkal helyesebb lenne ha vendéglő helyett a városi tejjgazdaság schweizerei féle helyiséget rendezne ott be. Szerk.

A kalocsai egyházmegye papságának ülése. A Magyar Kurir jelenti: Ez év áprilisában közölte papságával Csernoch János dr kalocsai érsek a papi nyugdíj-szabályzat módosításának tervezetét azon célból, hogy azt megfontolás és megbeszélés tárgyává tevén, esetleges észrevételeiket jeltessék be a főhatóságnál. Ezeket az észrevételeket az érseki hatóság áttanulmányozta és így most már elérkezett annak az ideje, hogy az előre meghirdetett közgyűlésen főpásztora elnöklete alatt megtartsa végső tanácskozását is az egyházmegye papsága. A főpásztor a közgyűlés napjára a jövő hét csütörtökét, november 28-át tűzte ki. A gyűlésen a papság képviselői jelennek meg és pedig a főkáptalan javadalmazás tagjai, az érseki irodaigazgató és titkár, a javadalmazás lelkészek részéről a kerületek esperesei, számszerint tizenhatan, a nem javadalmazás lelkészek részéről pedig a kerületek választott képviselői. A középponti papságot három, e célra választandó tag fogja képviselni. Ha ez a gyűlés eredményes munkát végez és a gyűlés meghallgatása után az érsek kedvező határozatot hoz, egy régen buzódó és nagyjelentőségű ügy kerül tető alá.

HIREK

*** A megyei tisztviselők ügyrendje.** Biharvármegye ügykezelésére vonatkozólag a belügyminiszter 1912-ben intézkedett. Később 1903-ban majd 1904-ben a szabályrendeletet módosították, azóta pedig egy állapotban van az ügyrend. A folyton növekedő forgalom új állások szervezését tette szükségessé, úgy, hogy ma már az ügyrend annyira elavult, hogy ahhoz nem tudnak alkalmazkodni. A statusrendezés pedig teljesen lehetetlenné tette az ügyrend megtartását. A vármegyén az új törvény alapján elhatározták, hogy az ügyviteli szabályrendeletet módosítani fogják. Fráter Barnabás alispán e végből tegnap délelőtt 11 órára hívta össze a szabályrendelet módosítására kiküldött bizottságot. Megjelentek Keszthelyi Zoltán, Száhlender Károly és Tatár Zoltán. Az ülésen a reform módosításait tárgyalták. Az ügyet az előadónak osztották ki a javaslat megszövegezése végett. Az új ügyviteli szabály legfőként a kezelési teendőkben fog lényeges reformot teremteni. Az új rend valószínűleg csak a jövő év közepéig a miniszteri jóváhagyás után fog életbe lépni.

*** Gyászrovat.** Dobozy Mihály monostri jegyző hónapok óta súlyos betegen feküdt a biharmegyei kórházban, ahol szerdán megváltotta szenvedésétől a halál. Az elhunyt temetése ma délelőtt fél 10 órakor lesz a kórházból. A temetésre az egész margitai járás jegyzői kara be fog jönni, hogy elhunyt kartársuk végtisztességén kellő képen fejezzék ki részvétüket az elhunyttal szemben.

*** Előadás a török sebesültek javára.** Érdekes előadásban és mutatványokban gyönyörködhet pár nap múlva Nagy-Váradi közönsége. Dr. Mészáros Gyula, hírneves orientalista, a Magyar Nemzeti Múzeum nagytekintélyű öre, aki a kormány megbízásából hosszabb ideig tanulmányuton volt az ázsiai Törökországban, előadást tart november 30-án délután 5 órakor Nagy-Váradon, a városház nagytermében. Konstantinápolyról s előadása kapcsán szebbnél szebb színes vetített képekben mutatja be a török fővárost. Az érdekes előadás jövedelmét a török sebesültek javára fordítják. Belépő díj 1 korona. A rendkívül tanulságos alkalmat bizonyára felhasználja előkelő közönségünk, hogy érdekes dolgot lásson erről az érdekes városról.

*** Öngyilkos bádógismester.** Tegnap este Hudik János biharkeresztesi bádógos meglátogatta Nagyszalontán testvérét Sólyom Kálmánt. A szívesen látott vendég a vacsora alatt igen levert s szóvalan volt. Majd hirtelen felugrott és a folyosóra ment, ahol revolverrel főbe lőtte magát. Mire hozzátartozói kifutottak, Hudik már halott volt. Tettének oka ismeretlen. Az esetről értesítették az ügyészséget.

*** A nőegylet teazsurja.** Fényesnek ígérkező teazsurt tart az izr. nőegylet a Vigadóban vasárnap délután. A zsúr cigányzene mellett lesz. A jegyek ára 2 kor. s kaphatók a Hegedüs hírlapirodában.

*** Két kázus belli.** Most, hogy a Prohászka konzul esete csaknem hadba szólította monarchiánkat, megemlékezzünk két esetről annak bizonyítására, hogy minő jelentéktelen esetekből keletkeztek nagy háborúk. 1853-ban történt az egyik eset. A ma

uralkodó török szultán nagyatyjánál Abdul Medzsid szultán előtt megjelent Menesikoff orosz nagykövet, a róla nevezett kabátban, sáros eszmában, piszkosan. Erre a tiszteletlen megjelenésre a szultán válassza hadüzenet volt, Oroszországnak. A második eset hőse Franciaország volt. Franciaország követet küldött Algirba elégtételért egy Bo-urban lobogón ejtett sérelem miatt. Az algiri dey olyannyira feldühödött a követ darabos hangja miatt, hogy eléje ugrott és areulütötte. Másnap már Algir felé indult a francia hajóraj a marseillesi kikötőből Daunremont admirális vezetésével.

*** Áradás.** Hollód és Szombatság vidékén az egész tájékat víz borítja. A magasabban fekvő falvaknak utolsó házaiba is behatolt a víz. Tegnap tiszta idő volt s így a víz alacsonyabb állású volt. Ha az idő állandóan tisztán marad, akkor hamar lefut a víz a rétekről és ez esetben nincs mitől tartani. Ha azonban újabb esőzés jön, akkor e két községet igen nagy veszedelem fenyegeti.

*** Halálozás.** Rajesányi István szingizgató, aki hosszabb ideig volt a nagyváradi színtársulat tagja, súlyos gyász érte. Edesanyja özv. Rajesányi Alajosné, szül. Csillag Borbála, élete 71. évében elhunyt. Temetése nagy részvétel mellett Derecskén ment végbe.

*** Szathmári-Király Domokos I. o. főkonzul.** A király a külügyminiszter előterjesztésére Szathmári-Király Domokos II. o. főkonzult I. osztályú főkonzullá nevezte ki. A kinevezés egyik biharmegyei előkelő család egyik tagját érte. Szathmári-Király Domokos ugyanis biharmegyei ember, testvére Szathmári-Király Andor királyi földbirtokosnak. A kinevezéshez sokan gratuláltak az új első osztályú főkonzulnak.

*** Öt nap Nagy-Váradtól Hosszupályiba.** Hosszupályi Biharmegyében a derecskei járásban van. Van postája, vasútállomása. Naponként négy vonat érkezik oda és ugyanannyi indul. Ilyen körülmények között bizonyára gyorsan kapják ott a leveleket és gyorsan érkeznek onnan a levelek. Ugyebár mindenki azt gondolja? Aki ezt gondolja az nagyon csalódik. Bizonyosság rá egy kezeink között lévő levelőző lap. A lapot 1912. november 16-án adták fel Hosszupályiban. Legalább az ottani lebetűzés ezt bizonyítja. A nagyváradi lebetűzés pedig 1912. november 21-én nappal 2 órakor történt. Tehát éppen öt napja van uton a levelőző lap. Hihetetlen, de így van. Amerikából 10 nap alatt megkapjuk az ottani ujságokat. Valószínű tehát, hogy Hosszupályi New-York és Nagy-Váradi fele útján lehet valahol. Vagy nem?

*** Montenegró Prágában nyomtatja bankóit.** Triesztből jelentik: A montenegrói kormány megbízásából Prágában jártak Hajdukovic pénzügyi osztályfőnök és Vojvodics Mita, a montenegrói állami jelzálogbank igazgatója, akik több millió frank értékű papírpénzt nyomtattak a prágai Unie nyomdai részvénytársaságnál. A papírpénz nyomtatása 14 napig tartott és a montenegrói kiküldöttek állandóan őrködtek a bankóprés munkája mellett, amelyet éjszakára és a déli munkaszünet alatt is mindig lepecsételtek, a munka megkezdése előtt pedig mindenkor megvizsgálták a pecsétek sértetlenségét. A nyomtatás befejezése után a klisséket összetörték. Hajdukovic és Vojvodics személyes felügyeletük mellett a gyorsvonathoz csatolt lezárt vagonban szállították az új bankókat Triesztbe, ahol az antivári gyorsgőzösre rakatták át a szállítmányt.

x Cirokseprű eladás. A Bihar-megyei Gazdasági Egyesületnél a házi-ipar tanfolyamokon készített cirokseprűk eladatnak, miről a vásárolni szándékozók azzal értesítjük, hogy egy darab fanyéllal ellátott három varrásos cirokseprű ára 38 fillér, 5 darab ára 1 korona 80 fillér. Ezen árak az Egyesület székházában (Bunyitayliget) átvéve értendők.

Vadász urak figyelmébe. A közelgő vadászati évadra való tekintettel felhívom a nagyérdemű vadászközönséget, hogy fegyver és vadászati cikkek beszerzését nálam eszközölje. Óriási választékot talál itt a legelőkelőbb gyártmányú fegyverekből, a legjobb töltények egy külföldi mint belföldi lőporral készültek a legpontosabban készítve s ajánlom fegyverjavító műhelyemet, hol szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközölk minden nemű fegyverjavítást. Ne adják fegyvereiket kontárok kezébe mert azok tönkreteszik és később többbe fog kerülni annak bejuttatása. M. kir. lőporáruda Telefon 269. Tanoncok feivételnek. **Ladányi József** puska- és fegyverkereskedő, Nagyvárad, Pécs.

x TUZIFA hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz kőszet házhoz szállít **Weiszberger és Társa.** Telefon 688. Telep: Váraderence, vasútnál.

x A Rose nyelviskola felvételi irodája. A Rose-nyelviskola folyó évi november hó elseje óta felvételi irodát tart fenn Rákóczi-út 3. sz. alatt, a hol az érdeklődő közönségnek az iskolára vonatkozó mindennemű felvilágosítással készséggel szolgálnak. A nyelviskola tanfolyamára bármely órán be lehet iratkozni.

x Egy 5 szobás lakás Rákóczi-út 32., Gerő-házban, 1913. május 1-re kiadó.

x Aszódi olesó karácsonyi vásárja **Kossuth utca Sas-palota.** A helyi és vidéki mélyen tisztelt vevőközönség b. tudomására hozom, hogy friss déli áruim megérkeztek. Vidékieknek szállít postán Magyarország bármely állomására a közkezdelt **Aszódi-cég.** Elsőrendű datolya, malaga és füge, óriás tiroli maroni, olasz mogoró és cocusdió, mézédés narancs és érett citrom, remek cukrozott déli gyümölcsök, bámulatos szép és kitűnő ízű theasütemények, legnemesebb fajú kínai theák, valódi angol és francia rumok igazán meglepő olesó árért. Dús választék **karácsonyi és újévi** cukorkákban, nagyban és kicsinyben. Állandóan friss pörkölt zamatos kávé 8-féle vegyüleből, melyből próbarendelést méltóztatassanak tenni. Kiváló tisztelettel: **Aszódi Mihály** trieszti kávé és thea közvetlen behozatala, cukorka és déligyümölcs nagykereskedő. Telefonszám egész megyére 635. Fiók telefon 1016. Fióküzlet **Cukorka Király** Kert-utca. — **Csokoládé Király** Rákóczi ut. Telefon 610. — Gerbeaud cukorkák és sütemények friss minőségben.

x Szent László nyomdában 14-15 éves irni-olvasni tudó leány kijárónak felvétetik.

Állást keres

komoly, szorgalmas, megbízható
fiatal munkaerő

mint raktárnok,
gyárfelügyelő, in-
cassáns vagy ha-
sonló minőségben.

Szives megkereséseket „Helyi viszonyokat alaposan ismerem” jellegre e lap kiadóhivatalába kérem.

Valódi Amerikai és Chas-
sala cipők, legjobb Bor a-
lino és Pichler kalapok

REICHARD áruháza

cégnél szerezhetők be.

Középiskolai

magánvizsgára-, érettségire-, javító vizsgákra
egész nyáron
át készülhet a **dr. Kállay-fele szeminá-
riumban** (Budapest, IX. Lónyay-utca 18 b.
Telefon 125-38.) Eredményei köz-
tudomásulag kiválóak.

**A „Biharmegyei Gazdák Aru- és
Hitelintézete Rt.” sertéshizlaldá-
jában (Össi-tér) hizott sertések a
napi áron egyenként is kaphatók.**

x Ungváry Gergely könyv- és papir-
kereskedése Nagyvárad, **Rákóczi-ut** (Orsolya-
zárd). Ajánlja dúsán felszerelt raktárát, **szép-
irodalmi és ifjúsági** könyvekben, valamint
legújabb művészeti lapokban.

**KOSSUTH-U. 2. sz. ház emeletén két szoba
s mellékhelyiségekből álló lakás nov. 1-re
kiadó.** Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

**x EGY HÁZ Szaniszló-utcán pénz nél-
kül megvehető.** Cím megtudható a kiadóhiva-
talban.

**x Kossuth-utca 6. sz. ház emeletén a
Körözs felőli oldalon modern három szobás
lakás mellékhelyiségekkel azonnal kiadó.** Érte-
kezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x Női chevreaux v. box cipő 7 kor,
férfi box cipő 8 kor, chevreaux 9 kor. fiú
box cipő 7 kor. 35-39 számig finom női fél
cipő 5 kor., nyú szőr kalap 5 kor. állandó parti
vételek Feketénél Elite-kávéház mellett. Calos-
nik nagyon olesó árban.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Péntek: Limonádé ezredes.

Szombat: Koldusdiák.

Vasárnap d. u.: Asszonyfaló, este: Ten-
gerész Kató, (új operett.)

Koldusdiák. Régi idők emlékezetes
színészdicsőségek emlékét eleveníti fel a
Koldusdiák reprize. Milöckernek ezt a klasz-
szikusan szép operettjét szombaton játsza a
társulat. Természetes, hogy a régi Koldus-
diák sikereket a legnagyobb ambícióval
igyekszik feleleveníteni az operettszemély-
zet, melynek sorában Görög Olga, Horváth
Mici, Ocskai, Kabos Gyula, Binder és Ná-
das játszik a főbb szerepeket.

A színház vasárnapja rendkívül
érdekesnek és élvezetesnek ígérkezik. Dél-
után az idei szezon legvonzóbb műsor-
darabja, az „Asszonyfaló” kerül színre, este
pedig a budapesti Népoperában nevezetes
sikerrel előadott „Tengerész Kató” című
gyönyörű zenéjű operettnek lesz a be-
mutató előadása. A nagy érdeklődéssel várt
premiérre, már eddig is számos előjegyzés
történt.

Limonádé ezredes. A mult hét
fényes sikerű, dallamos zenéjű operett új-
donságát, a Limonádé ezredést hozzák ma
este újra színre. A főbb hálás szerepeket
ezuttal is Hárváth Mici, Leövey Leó, Gö-
rög Olga, Medgyasszai, Binder és Ocskay
játszák.

Fényképező gépek

mindenféle kellékekkel.

Lorgnettek, hő- és lázmérők
legnagyobb választékban. Ja-
vítások elvállaltaknak

PETRY ÁRPÁD

óras- és látszerész

Nagyvárad, Rákóczi-ut 9.

Tarsoly és Risztó mellett a
Riman egy palotával szemben

Telephon (vidékre is) 181 sz.

MULATSÁG

Háziestély a Legényegyletben.

A Katholikus Legényegylet e hó 24-én, va-
sárnap este barátságos zártkörű háziestélyt
rendez. A kedélyes estély iránt már is igen
nagy az érdeklődés és az előjelek azt mu-
tatják, hogy az est sikere méltó lesz a Le-
gényegylet eddigi mulatságainak fényes si-
keréhez. A háziestély 8 órakor kezdődik a
Katholikus Legényegylet Teleky-utcai helyi-
ségében.

TÁNUGY

A „Kézügyesítő és házi-ipari

munkaiskola” f. hó 24-én — vasárnap

— délelőtt 11 órakor tartja megnyitóját Te-
leky-utca 13. sz. alatt lévő helyiségeiben.
Ez iskola — mely a „munkára nevelés”
eszméjét gyakorlatilag igyekszik megvalósi-
tani — már kezdetben is több célt fog szol-
gálni. Így a fiú- és leány polgári iskolák
s a középiskolák tanulói az iskola helyisé-
geiben a hét egyes délutánjain legalább
heti 2-2 órában külön-külön csoportokban
megtanítatnak oly egyes megfelelő kézi-
munkálatokra, amelyek által főként mun-
kára, munkaszeretetre neveltetnek, hogy ezt
termékenyítőleg vigyék át később az életbe,
bármely munkakörben foglalatoskodjanak is.
A munkaiskolában a társadalom mindkét
nembebeli intelligens műkedvelő felnőtt tag-
jai egyes tanfolyamok keretében ugyancsak
oly szép és modern kézimunkálatokat ta-
nulhatnak meg, amelyek által szabad ide-
jük egy részét hasznosan értékesíthetik
önmaguk és hozzátartozóik javára. —
A munkaiskola lehetővé fogja tenni, hogy
egyes munkaszentélyek tagjai — mint pl.
az ácsok, kőművesek, cserepesek, épület bá-
dogosok, kisasztalosok stb-ek, — akik téli
időben elesnek a rendes munkájukból eredő
jövedelemtől, szintén munkakört nyerjenek
oly házi-ipar foglalatosságok révén, ame-
lyek által szép mellékjövedelemre tehetnek
szert. Egyes iparosok disztitó vagy tovább-

képző taniskolájául is fog szolgálni városunk ez első gyakorlati munkaiskolája. Érdeklődők bővebb felvilágosítást nyerhetnek az iskola vezetőjétől naponként délután 4—6 óra közt munkaiskola helyiségeiben, Teleky-utca 13. sz. alatt, ahol a munkálatok irányát jelző különböző kész és készülő munkatárgyak is megtekinthetők.

TÁVIRÁTOK

Az ellenzék értekezlete.

Budapest, nov. 21.

(Saj. tud.) Ma délután a szövetségelt ellenzék értekezletet tartott a Royalban. Apponyi Albert kritizálta Tisza István aradi beszédét. Többek között a következőket mondta: Ne gáncsolják azok az ellenzék értekezleteit, akiknek delegációja nem más, mint udvari parlament. Ezután a nyugdíjtörvény javaslatát terjesztette elő, melyhez Kossuth Ferenc is hozzászólott. Az értekezletet a jövő hétre halasztották.

Tizenkét milliós csőd.

Treuion, november 21.

Az itteni szövetségi törvényszék tegnap kimondotta az United States Motor Campagne csődjét. Az esedékes tartozások több mint tizenkét millió dollárt tesznek ki, amelyekkel kilenc milliónál kevesebb aktiva áll szemben.

Megfult követségi titkár.

Pétervár, nov. 21.

Viaszemszky herceg, a londoni orosz nagykövetség titkára reggelizés közben lenyelte hamis fogsorát és 28 órai rettenetes kínlás után meghalt.

Nincs fegyverszünet!

Konstantinápoly, nov. 21.

(Saját tudósítónktól.) A török minisztertanács ma elhatározta, hogy a bolgárok által ajánlott fegyverszünet feltételeit nem fogadja el. A visszautasítást nyomban közzétették a bolgár kormányban. A harc folytatását Csataldzsánál táviratilag rendelték el. A diplomáciai összeköttetés végleg megszakadt.

Elsülyesztett török csatahajó.

Trieszt, nov. 21.

(Saját tud.) Szófiából jelentik: A várnai kikötő előtt ma hajnalban egy bolgár torpedó elsülyesztette Hamidi nevű török csatahajót. A hajóról nem tudott elmenekülni egy ember sem (?)

Törökök előnyomulása.

Konstantinápoly, nov. 21.

Mai eseménye a török harcoknak, hogy Derkosnál a bolgár gyalogságot 6 kilométerre visszazorították. A török flotta sikeresen bombázta Xantirozt.

tották. A török flotta sikeresen bombázta Xantirozt.

Csataldzsánál minden csendes.

Konstantinápoly, nov. 21.

Ma a csataldzsai vonalon nem volt összeütközés.

Megszökött ifju-török vezérek

Páris, nov. 21.

Marseilleből érkezett jelentések szerint ott tegnap a Phrygie-postagőzös fedélzetén Dsavid bey és Haki bey volt ifju-török miniszterek ideérkeztek. Mindketten kijelentették, hogy küldetésük van Párisban, de kétségtelen, hogy letartóztatástól való félelmükben szöktek meg.

Orosz készülődés.

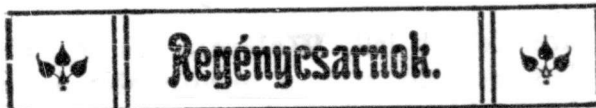
Berlin, nov. 21.

Oroszországban visszatartották azokat a katonákat, akiknek szolgálati idejük nov. elsején letelt. Ezeknek száma 400.000 nem számítva az ujoncokat, akik most vonultak be.

A német nagykövet köpenyeget fordított.

Pétervár, nov. 21.

(Saját tud.) Hartwig belgrádi porosz nagykövet ma oly nyilatkozatot tett, mely homlokegyenest ellenkezik eddigi felfogásával és beszédével. Kijelentette, hogy Szerbiának igen is okvetlenül kell kapni hadikikötőt és ebben a monarchia őt nem akadályozhatja meg. Mit szólnak ehhez Bécsben?

GYÖNGYVIRÁG.

Irta Cseres Andor.

Tervre tervet eszelt ki, egyik sem volt alkalmas a kivitelre, félre dobta mindeniket, az ő munkájába bele gázolt a sors. Haza kellett sietnie.

A tőhadnagy Miksát kereste mindenfelé, nem találta, sőt kisietett a vasuti indóházhoz, elkésett, a vonat már elment, várnia kellett, míg a másik érkezik, hogy tovább mehessen.

Miksa egérutat kapott, haza tért. Ut közben kieszt valamit, hugához, Malvinhoz sietett, kinek szobája szomszédos volt az övével.

A leányt épen nagy munkában találta, újra ki akart lépni a porondra, hogy védje az ösztönt a társadalmi törvények a vallási fanatizmus ellen, mert — szerinte — az ösztön az élet fentartója, ösztön nélkül elhalna, elenyészne az emberiség.

Munkájának egyik része ez volt:

„A termékenység az ösztönből alakul ki. Azok az apró parányok, amelyek az összevonzódás törvénye szerint a földet nagyméggé alakították, az ösztön által vonzódnak egymáshoz; a tenger fővénye, a kőszirtek-ből leváló anyag, a poralakin humor, nem érzik többé az ösztönt, kell, hogy a csermelyek, patakok, folyók, folyamok vizesöppjei által új életre keltessenek, a napsugár újra felébreszti bennök az élet csiráját, az ösztönt, a vizesepp viszi magával és elhelyezi a földön, homokzátont, termőföldet alakít belőlük és a lég az új élet működésére teszi képessé az atomokat.”

Malvin örömmel fogadta bátyját, felolvasta neki mélyreható megfigyeléseit és elszomorodott, mikor látta, hogy nincs hatással reá.

— Ugyan Malvin, ha már ennyire bele mélyedtél tárgyadba, mondd meg legalább, hogy a ti — mert így kell mondanom — elméleti nagyságotok mivel vitte előbbre csaknem másfélszázad alatt az emberiséget?

— De bátyám — felelte a leány kipirulva — tudhatnád, hogy az anyag minden, lélek nincs, a hit babonáság, ne a hívés, hanem az okmagyarázat; ne a tekintély előtti meghajlás, hanem a megértés legyen iskoláink. Erre az életre neveljenek s ne a halál utánra.

— Szeretnék követni, de nem tudlak, Malvin.

— Mert bele élted magad a legnagyobb butaságba, az ókori könyvekbe, a nagy szakállu, de megkopaszodott emberek nagy tudatlanságába.

— Csak az ösztönnel hagynál fel.

— Hisz ez a mély érzélem alapja. Ti beszéltek arról, hogy Ádám és Éva voltak az első emberek, tehát amit bűnnek állítottok, az emberiség szaporodását, erénynek kellene venni, hisz a férfi és a nő, akik tovább vitték azt, testvérek voltak...

Miksa megdermedten hallgatta e fejtegetést.

— Malvin, az Istenért! — kiáltott fel Miksa — hova ragadt el a gondolatok fegyelmezetlensége!

A leány átölelte bátyja nyakát, villogó szemekkel nézte őt és lágyan suttozta:

— A szerelemhez.

Miksa, mint akit kigyó csipett meg, odébb ugrott.

— Mi ez a leány? — kiáltott fel, majd mintha megbánta volna heveskedését, megsimogatta huga haját és így szólt: — nem azért jöttem. Szükségem van reád.

A leány, aki míg bátyja a haját simogatta, lehunyta szemeit és ajkain élveteg mosoly jelent meg halkán kérdezte:

— Mit kívánsz bátyám?

Miksa előadta, hogy Gyöngyvirágot az anyjok nevében ide kell hívni, ezt a levelet Malvin fogja megírni az anyja nevében.

— Neked valami célod van vele Miksa. Kérdezte Malvin hevesen.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Irányszat a balkáni helyzet nyugodtabb felfogására lanya.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.—
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.80
Októberi rozs	— — —	10.40
Áprilisi rozs (1913)	— — —	10.52
Októberi zab	— — —	11.82
Áprilisi zab (1913)	— — —	11.24
Szept. tengeri	— — —	7.74
Májusi tengeri (1913)	— — —	8.03

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	786.—
Osztrák hitelrészvény	—	603.—
Jelzálogbank	— — —	418.—
Leszámlító és pénzváltó	—	506.—
Magyar bank	— — —	531.—
Közuti vasut	— — —	651.—

x Cirokseprű eladás. A Bihar-megyei Gazdasági Egyesületnél a házi-ipar tanfolyamokon készített cirokseprűk eladatnak, miről a vásárolni szándékozókat azzal értesítjük, hogy egy darab fanyéllal ellátott három varrásos cirokseprű ára 38 fillér, 5 darab ára 1 korona 80 fillér. Ezen árak az Egyesület székházában (Bunyitay-liget) átvéve értendők.

Vadász urak figyelmébe. A közelgő vadászati évadra való tekintettel felhívom a nagyérdemű vadászközönséget, hogy fegyver és vadászati cikkek beszerzését nálam eszközölje. Oriási választékot talál itt a legelőkelőbb gyártmányú fegyverekből, a legjobb töltények egy külföldi mint belföldi lőporral készültek a legpontosabban készítve s ajánlom fegyverjavító műhelyemet, hol szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközök minden nemű fegyverjavítást. Ne adják fegyvereiket kontárok kezébe mert azok tönkreteszik és később többbe fog kerülni annak hejréállítására. M. kir. lőporárúda. Telefon 269. Tanoncok feivételnek. **Ladányi József** puskaműves, fegyverkereskedő, Nagyvárad, Pécs.

x TUZIFA hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz kőszet házhoz szállít **Weiszberger és Társa.** Telefon 688. Telep: Váradvelence, vasutnál.

x A Rose nyelviskola felvételi irodája. A Rose-nyelviskola folyó évi november hó elseje óta felvételi irodát tart fenn Rákóczi-út 3. sz. alatt, a hol az érdeklődő közönségnek az iskolára vonatkozó mindennemű felvilágosítással készséggel szolgálnak. A nyelviskola tanfolyamára bármely órán be lehet iratkozni.

x Egy 5 szobás lakás Rákóczi-út 32., Gerő-házban, 1913. május 1-re kiadó.

x Aszódi olesó karácsonyi vásárja Kosuth utca Sas-palota. A helyi és vidéki mélyen tisztelt vevőközönség b. tudomására hozom, hogy friss déli áruim megérkeztek. Vidékieknek szállít postán Magyarország bármely állomására a közkedvelt **aszódi-olesó.** Elsőrendű datolya, malaga és füge, óriási tiroli maroni, olaszogyoró és cocusdió, mézédés narancs és érett citrom, remek cukrozott déli gyümölcsök, bámulatos szép és kitűnő ízű thea-sütemények, legnemesebb fajú kínai theák, valódi angol és francia rumok igazán meglepő olesó árért. Dús választék **karácsonyi és újévi** cukorkákban, nagyban és kicsinyben. Állandóan friss pörkölt zamatos kávé 8-féle vegyületekből, melyből próbarendelést méltóztatassanak tenni. Kiváló tisztelettel: **Aszódi Mihály** trieszti kávé és thea közvetlen behozatala, cukorka és déligyümölcs nagykereskedő. Telefonszám egész megyére 635. Fiók telefon 1016. Fióküzlet **Cukorka Király** Kert-utca. — **Csokoládé Király** Rákóczi ut. Telefon 610. — Gerbeaud cu karkák és sütemények friss minőségben.

x Szent László nyomdában 14-15 éves írni-olvasni tudó leány kijárónak felvétetik.

Valódi Amerikai és Chas-sala cipők, legjbb Bor-alino és Pichler kalapok

REICHARD áruháza

cégnél szerezhetők be.

Középiskolai

magánvizsgára-, érettségire-, javító vizsgákra egész nyáron át készülhet a **dr. Kállay-fele szemináriumban** (Budapest, IX. Lónyay-utca 18 b. Telefon 125-38.) Eredményei köz-tudomásulag kiválóak.

A „Biharmegyei Gazdák Aru- és Hitelintézete Rt.” sertéshizlaldájában (Össi-tér) hizott sertések a napi áron egyenként is kaphatók.

x Ungváry Gergely könyv- és papirkereskedése Nagyvárad, **Rákóczi-út** (Orsolya-zárda). Ajánlja dúsan felszerelt raktárát, **szép-irodalmi és ifjúági** könyvekben, valamint legújabb művészi lapokban.

KOSSUTH-U. 2. sz. ház emeletén két szoba s mellékhelyiségekből álló lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x EGY HÁZ Szaniszló-utcán pénz nélkül megvehető. Cím megtudható a kiadóhivatalban.

x Kossuth-utca 6. sz. ház emeletén a Körözs felőli oldalon modern három szobás lakás mellékhelyiségekkel azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x Női chevreaux v. box cipő 7 kor, férfi box cipő 8 kor, chevreaux 9 kor. fiú box cipő 7 kor. 35-39 számig finom női fél cipő 5 kor., nyú szőr kalap 5 kor. állandó parti vételek Feketénél Elite-kávéház mellett. Calosnik nagyon olesó árban.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Péntek: Limonádé ezredes.
Szombat: Koldusdiák.
Vasárnap d. u.: Asszonyfaló, este: Tengerész Kató, (új operett.)

Koldusdiák. Régi idők emlékezetes színészdióségei emlékét eleveníti fel a Koldusdiák reprize. Milöckernek ezt a klaszszikusan szép operettjét szombaton játssza a társulat. Természetes, hogy a régi Koldusdiák sikereket a legnagyobb ambícióval igyekszik feleleveníteni az operettszemélyzet, melynek sorában Görög Olga, Horváth Mici, Ocskai, Kabos Gyula, Binder és Nádas játszá a főbb szerepeket.

A színház vasárnapja rendkívül érdekesnek és élvezetesnek ígérkezik. Délután az idei szezon legvonzóbb műsor-darabja, az „Asszonyfaló” kerül színre, este pedig a budapesti Népopera-ban nevezetes sikerrel előadott „Tengerész Kató” című gyönyörű zenéjű operettnek lesz a bemutatató előadása. A nagy érdeklődéssel várt premierre, már eddig is számos előjegyzés történt.

Limonádé ezredes. A mult hét fényes sikerű, dallamos zenéjű operett újdonságát, a Limonádé ezredést hozzák ma este ujra színre. A főbb hálás szerepeket ezuttal is Hárváth Mici, Leövey Leó, Görög Olga, Medgyasszai, Binder és Ocskay játszá.

Fényképező gépek

mindenfélé kellékekkel.

Lorgnettek, hű- és lázmérők legnagyobb választékban. Javítások elvállaltaknak

PETRY ÁRPÁD

óras- és látszerész

Nagyvárad, Rákóczi-ut 9.

Tarsoly és Risztó mellett a Riman-cy palotával szemben

Telephon (vidékre is) 181 sz.

MULATSÁG

Háziestély a Legényegyletben.

A Katholikus Legényegylet e hó 24-én, vasárnap este barátságos zártkörű háziestélyt rendez. A kedélyes estély iránt már is igen nagy az érdeklődés és az előjelek azt mutatják, hogy az est sikere méltó lesz a Legényegylet eddigi mulatságainak fényes sikeréhez. A háziestély 8 órakor kezdődik a Katholikus Legényegylet Teleky-utcai helyiségében.

TANÜGY

A „Kézügyesítő és házi-ipari munkaiskola” f. hó 24-én — vasárnap — délelőtt 11 órakor tartja megnyitóját Teleky-utca 13. sz. alatt lévő helyiségeiben.

Ez iskola — mely a „munkára nevelés” eszméjét gyakorlatilag igyekszik megvalósítani — már kezdetben is több célt fog szolgálni. Így a **fiú- és leány polgári iskolák s a középiskolák tanulói** az iskola helyiségeiben a hét egyes délutánjain legalább heti 2-2 órában külön-külön csoportokban megtanítatnak oly egyes megfelelő kézimunkálatokra, amelyek által főként munkára, munkaszeretetre neveltetnek, hogy ezt termékenyítőleg vigyék át később az életbe, bármely munkakörben foglalatoskodjanak is. A munkaiskolában a társadalom **mindkét nembeli intelligens műkedvelő felnőtt** tagjai egyes tanfolyamok keretében ugyancsak oly szép és modern kézimunkálatokat tanulhatnak meg, amelyek által szabad idejük egy részét hasznosan értékesíthetik önmaguk és hozzátartozóik javára. — A munkaiskola lehetővé fogja tenni, hogy egyes **munkásosztályok** tagjai — mint pl. az ácsok, kőművesek, eserepesek, épület bádogosok, kisasztalosok stb-ek, — akik **téli időben elesnek a rendes munkájukból** eredő jövedelemtől, szintén munkakört nyerjenek oly házi-ipar foglalatoskodások révén, amelyek által szép mellékjövedelemre tehetnek szert. Egyes iparosok diszitó vagy tovább-

Állást keres

komoly, szorgalmas, megbízható **fiatal munkaerő**

mint raktárnok, gyárfelügyelő, incassáns vagy hasonló minőségben.

Szíves megkereséseket „Helyi viszonyokat alaposan ismerem” jelígre e lap kiadóhivatalába kérem.

képző taniskolájául is fog szolgálni városunk ez első gyakorlati munkaiskolája. Érdeklődők bővebb felvilágosítást nyerhetnek az iskola vezetőjétől naponként délután 4—6 óra közt munkaiskola helyiségeiben, Teleky-utca 13. sz. alatt, ahol a munkálatok irányát jelző különböző kész és készülő munkatárgyak is megtekinthetők.

TÁVIRATOK

Az ellenzék értekezlete.

Budapest, nov. 21.

(Saj. tud.) Ma délután a szövetségelt ellenzék értekezletet tartott a Royalban. Apponyi Albert kritizálta Tisza István aradi beszédét. Többek között a következőket mondta: Ne gáncsolják azok az ellenzék értekezleteit, akiknek delegációja nem más, mint udvari parlament. Ezután a nyugdíjtörvény javaslatát terjesztette elő, melyhez Kossuth Ferenc is hozzászólott. Az értekezletet a jövő hétre halasztották.

Tizenkét milliós csőd.

Treuion, november 21.

Az itteni szövetségi törvényszék tegnap kimondotta az United States Motor Campagne csődjét. Az esedékes tartozások több mint tizenkét millió dollárt tesznek ki, amelyekkel kilenc milliónál kevesebb aktív áll szemben.

Megfult követségi titkár.

Pétervár, nov. 21.

Viaszemszky herceg, a londoni orosz nagykövetség titkára reggelizés közben lenyelte hamis fogsorát és 28 órai rettenetes kínlás után meghalt.

Nincs fegyverszünet!

Konstantinápoly, nov. 21.

(Saját tudósítónktól.) A török minisztertanács ma elhatározta, hogy a bolgárok által ajánlott fegyverszünet feltételeit nem fogadja el. A visszautasítást nyomban közölték a bolgár kormányval. A harc folytatását Csataldzsánál táviratilag rendelték el. A diplomáciai összeköttetés végleg megszakadt.

Elsülyesztett török csatahajó.

Trieszt, nov. 21.

(Saját tud.) Szófiából jelentik: A várnai kikötő előtt ma hajnalban egy bolgár torpedó elsülyesztette Hamidi nevű török csatahajót. A hajóról nem tudott elmenekülni egy ember sem (?).

Törökök előnyomulása.

Konstantinápoly, nov. 21.

Mai eseménye a török haretérnek, hogy Derkosnál a bolgár gyalogságot 6 kilométerre visszaszorították.

tották. A török flotta sikeresen bombázta Xantirozt.

Csataldzsánál minden csendes.

Konstantinápoly, nov. 21.

Ma a csataldzsai vonalon nem volt összeütközés.

Megszökött ifju-török vezérek

Páris, nov. 21.

Marseilleből érkezett jelentések szerint ott tegnap a Phrygie-postagőzös fedélzetén Dsavid bey és Haki bey volt ifju-török miniszterek ideérkeztek. Mindketten kijelentették, hogy küldetésük van Párisban, de kétségtelen, hogy letartóztatástól való félelmükben szöktek meg.

Orosz készülődés.

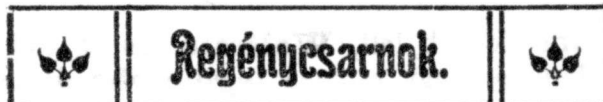
Berlin, nov. 21.

Oroszországban visszatartották azokat a katonákat, akiknek szolgálati idejük nov. elsején letelt. Ezeknek száma 400.000 nem számítva az újoncokat, akik most vonultak be.

A német nagykövet köpenyeget fordított.

Pétervár, nov. 21.

(Saját tud.) Hartwig belgrádi porosz nagykövet ma oly nyilatkozatot tett, mely homlokegyenest ellenkezik eddigi felfogásával és beszédével. Kijelentette, hogy Szerbiának igen is okvetlenül kell kapni hadikikötőt és ebben a monarchia őt nem akadályozhatja meg. Mit szólnak ehhez Bécsben?

GYÖNGYVIRÁG.

Irta Cseres Andor.

Tervre tervet eszelt ki, egyik sem volt alkalmas a kivitelre, félre dobta mindeniket, az ő munkájába bele gázolt a sors. Haza kellett sietnie.

A főhadnagy Miksát kereste mindenfelé, nem találta, sőt kisietett a vasuti indóházhoz, elkésett, a vonat már elment, várnia kellett, míg a másik érkezik, hogy tovább mehessen.

Miksa egérutat kapott, haza tért. Ut közben kieszt valakit, hugához, Malvinhoz sietett, kinek szobája szomszédos volt az övével.

A leányt épen nagy munkában találta, újra ki akart lépni a porondra, hogy védje az ösztönt a társadalmi törvények a vallási fanatizmus ellen, mert — szerinte — az ösztön az élet fentartója, ösztön nélkül elhalna, elenyészne az emberiség.

Munkájának egyik része ez volt:

„A termékenység az ösztönből alakul ki. Azok az apró parányok, amelyek az összehúzó törvénye szerint a földet nagy tömegű alakították, az ösztön által vonzódnak egymáshoz; a tenger fővénnyé, a kőszirtből leváló anyag, a poralakin humor, nem érzik többé az ösztönt, kell, hogy a csermelyek, patakok, folyók, folyamok vizesöppjei által új életre keltessenek, a napsugár újra felébreszti bennök az élet csiráját, az ösztönt, a vizesöpp viszi magával és elhelyezi a földön, homokzaton, termőföldet alakít belőlük és a lég az új élet működésére teszi képessé az atomokat.”

Malvin örömmel fogadta bátyját, felolvasta neki mélyreható megfigyeléseit és elszomorodott, mikor látta, hogy nincs hatással rá.

— Ugyan Malvin, ha már ennyire bele mélyedtél tárgyadba, mondd meg legalább, hogy a ti — mert így kell mondanom — elméleti nagyságok, mivel vitte előbbre csaknem másfélszázad alatt az emberiséget?

— De bátyám — felelte a leány kipurulva — tudhatnád, hogy az anyag minden, lélek nincs, a hit babonáság, ne a hívés, hanem az okmagyarázat; ne a tekintély előtti meghajlás, hanem a megértés legyen iskolánk. Erre az életre neveljenek s ne a halál utánra.

— Szeretnélek követni, de nem tudlak, Malvin.

— Mert bele élted magad a legnagyobb butaságba, az ókori könyvekbe, a nagy szakállu, de megkopaszodott emberek nagy tudatlanságába.

— Csak az ösztönnel hagynál fel.

— Hisz ez a mély érzelem alapja. Ti beszéltek arról, hogy Ádám és Éva voltak az első emberek, tehát amit bűnnek állítottak, az emberiség szaporodását, erénynek kellene venni, hisz a férfi és a nő, akik tovább vitték azt, testvérek voltak...

Miksa megdermedten hallgatta e fejtegetést.

— Malvin, az Istenért! — kiáltott fel Miksa — hova ragadt el a gondolatok fegyelmezetlensége!

A leány átölelte bátyja nyakát, villogó szemekkel nézte őt és lágyan suttozta:

— A szerelemhez.

Miksa, mint akit kigyó csipett meg, odébb ugrott.

— Mi ez a leány? — kiáltott fel; majd mintha megbánta volna heveskedését, megsimogatta huga haját és így szólt: — nem azért jöttem. Szükségem van rád.

A leány, aki míg bátyja a haját simogatta, lehunyta szemét és ajkain élveteg mosoly jelent meg halkán kérdezte:

— Mit kívánsz bátyám?

Miksa előadta, hogy Gyöngyvirágot az anyjok nevében ide kell hívni, ezt a levelet Malvin fogja megírni az anyja nevében.

— Neked valami célod van vele Miksa. Kérdezte Malvin hevesen.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Irányzat a balkáni helyzet nyugodtabb felfogására lanya.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.—
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.80
Októberi rozs	— — —	10.40
Áprilisi rozs (1913)	— — —	10.52
Októberi zab	— — —	11.82
Áprilisi zab (1913)	— — —	11.24
Szept. tengeri	— — —	7.74
Májusi tengeri (1913)	— — —	8.03

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	786.—
Oszták hitelrészvény	—	603.—
Jelzálogbank	— — —	418.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	506.—
Magyar bank	— — —	531.—
Közüti vasút	— — —	651.—

Városi villamos — — — 373.—
 Salgótarjáni kőszén — — — 713.—
 Rimamurányi — — — 689.—

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

Hanincs meglegedve

szabójával, mert drága vagy rossz szul szab vagy nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TÁRSA** uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi őnt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről ujjat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy **Csengeri-utca 21-ik szám alatt** saját házamban, egy a mai korak mindenképpen megfelelő

**= épület és =
 műbutor asztalos**

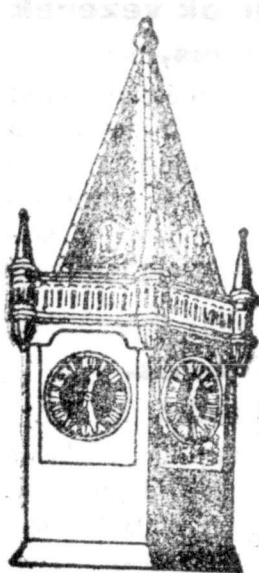
műhelyt létesítettem. Elfogadok: előszoba és konyha felszereléseket minden kivitelben, továbbá templom, iskola, gyógyszertár és kávéház berendezéseket kellő jártassággal. Rajzzal és költségvetésekkel úgy helyben, mint vidékre készséggel szolgálok. — Tömeges rendeléseket kérve vagyok kiváló tisztelettel

Gaál József
 mű-asztalos, Nagyvárád.

TELEFON 11-52. TELEFON 11-52.

Sarkady és Szánthó TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárád, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egyszerű felhuzandó és 1 napon egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járáttal, rézkerekekkel. Olcsó árak. **TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS.** Villanyerő berendezés.

Arjegyzeik kívánatra. Saját ház.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete Rt.

Nagyvárád, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenféle bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyószámlákra és földbirtokokra.

Nagyvárád város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a **Wolfram lámpák**

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletos szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világítási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/2 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.

FÉLIX-FÜRDŐ

nyári és téli gyógyhely. Európa leggazdagabb kénes hévíz forrása. **Vizhőfoka 49° C. 17 millió liter víz mennyiség.** Csúsz, köszvény, ischiás, izzadásmányok és női betegségek ellen. 1909-ben **9200** beteg hagyta el gyógyultán, javultán a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. **Penzió rendszer október 1-től május hó 1-ig.** Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba világítás, egyszeri fürdés a Ferencz-fürdőbe pörköcsozással hetenként **56 koronába** kerül.

A Viktor szálló folyosója össze van kötve a fürdőkkel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghűlés veszélye nélkül lehet a fürdőt eredménnyel használni.

Posta, távirat, interurbán telefon, állandó gyógyszertár a fürdő telepen. Prospektust küld az

igazgatóság.

Telefon 8 sz.

Telefon 8 sz.

Tiszta, kitűnő borból párolt valódi
dr. Szij József-féle 1890-ből származó, tehát 22 éves **cognac**
 amíg a készlet tart, **kizárólagosan**

Janky Antal utódánál

szerezhető be. Fűszerüzlet és csemege a Szent László-téren.

Kosár- és petroleumüzlet ugyanott az udvarban.

Kiadó üzlethelyiség

a
Rakóczi-uton

különösen alkalmi árusoknak. Érte-
 kezhetni Rakóczi ut 6. szám alatt
 a Szövetkezet üzletében.

UJDONSÁG!
Csodaréztrombita!

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta bármilyen nótát játszani. A „Csodaréztrombita” rendkívül erős, vastag sárgaréz-ből van készítve, könnyen fújható, 45 cm. hosszú, szép, tartós billentyűkkel ellátva. Ára tokkal, iskolával és egy hasznos ajándékkal

— csak 6 korona —
 Wagner a hangszerkirály

országszerte elismert elsőrendű hangszerárúháza, BUDAPEST

JOZSEF-körút 15. Fényképes hangszerárjegyzék ingyen.
 Ovás! Figyelem a pontos címre és házszámra.

Telefon 10-87.

Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat

készíti

Kovács Zsigmond

m ű a s z t a l o s

Szacs vay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap nívásra
 azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

Oltott mész

Bükkfa parkett, cementáru,
 cserép, fedéllemez, gipsz, nád,
 csatornázás, aszfaltozás stb.

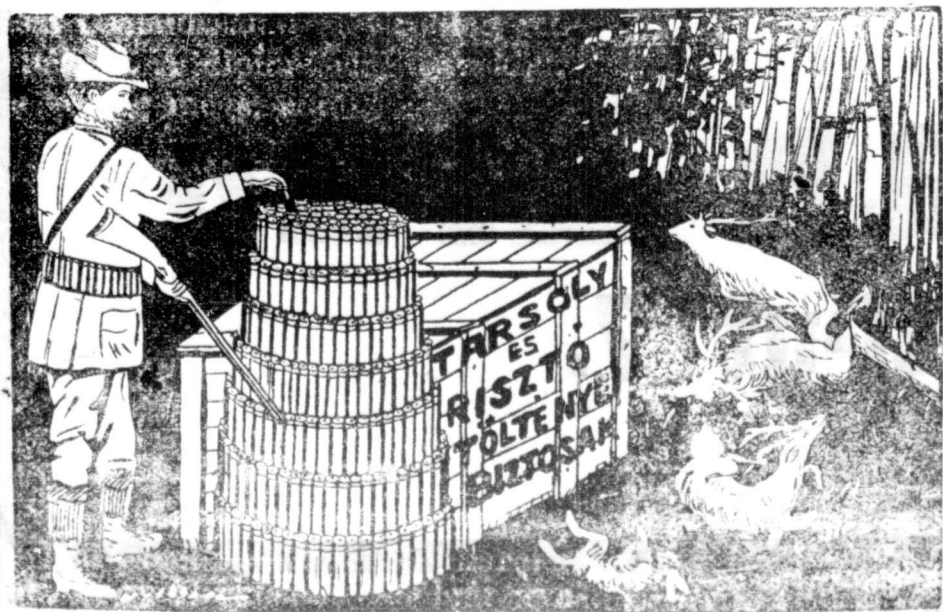
Rondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

Szalonna, prima,
 pörkölt, nehéz áru leg-
 jutányosabban kapható.
Mindenemű termények
 vétele és eladása.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank
 és Központi Takarékpénztár Részv.-társ.
 aruosztály.

Teleky-utca 3-ik szám, Telefon 172.

M. kir. lőpor-áruda

Vadászfegyverek

Revolverek

Vadászati felszerelések

Eredeti Valtersdorfi töltények

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rakóczi-ut.

Telefon 390.

Telefon 390.

Telefon 371.

Telefon 371.

MEGHIVÓ!

A Karácsonyi gyermek-játék

(a gyermek-játék külön osztályában)

valamint

diszmű és ajándék tárgyak

kiállításának megtekintésére

(minden vásárlási kényszer nélkül)

tisztelettel meghivja

Waldman Ernő
Rákóczi-ut 7.